

Valová, Slezák a Slezák proti Slovensku, rozsudek ze dne 1. 6. 2004

Stěžovatel: Valová, Slezák a Slezák

Žalovaný stát: Slovensko

Číslo stížnosti: 44925/98

Datum: 01.06.2004

Článek Úmluvy: čl. 27

čl. 34

čl. 41

čl. 6

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: veřejný zájem, vlastnictví, vyvlastnění a nucené omezení vlastnického práva/zbavení majetku

Významnost: 2

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

ČTVRTÁ SEKCE

1. června 2004

VĚC VALOVÁ, SLEZÁK A SLEZÁK

(Rozsudek ve věci Valová, Slezák a Slezák v. Slovensko)

Evropský soud pro lidská práva - Čtvrtá sekce (dále jen „Soud“), zasedající jako senát, který tvořili soudci Sir Nicolas Bratza, předseda, M. Pellonpää, V. Strážnická, J. Casadevall, R. Maruste, S. Pavlovski, L. Garlicki, E. Fura-Sandströmová a dále M. O'Boyle, tajemník sekce, po neveřejném zasedání dne 16. prosince 2003 a 11. května 2004 vynesl posledně uvedeného data následující rozsudek:

POSTUP

1. Případu předcházela stížnost (č. 44925/98) proti Slovenské republice, předložená Soudu podle článku 34 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) třemi slovenskými občany, paní Nadinou Valovou, panem Vítem Slezákem a panem Askoldem Slezákem (dále jen „stěžovatelé“), dne 9. listopadu 1998.
2. Stěžovatelé byli zastoupeni panem J. Havlátem, zástupcem vykonávajícím praxi v Bratislavě. Vláda Slovenské republiky (dále jen „Vláda“) byla zastoupena panem V. Vršanským, svým zástupcem, kterého v této funkci nahradil pan P. Kresák.
3. Stěžovatelé zejména tvrdili, že bylo porušeno jejich právo na veřejné projednání před soudem a

na pokojné užívání jejich majetku.

4. Stížnost byla přidělena druhé sekci Soudu (ustanovení 52 § 1 Jednacího řádu Soudu). V rámci této sekce byl vytvořen senát k posouzení případu (ustanovení 27 § 1 Úmluvy), jak stanoví článek 26 § 1 Jednacího řádu Soudu.
5. Dne 1. listopadu 2001 Soud změnil složení sekcí (ustanovení 25 § 1 Jednacího řádu Soudu). Tento případ byl přidělen nově složené Čtvrté sekci (ustanovení 52 § 1 Jednacího řádu Soudu).
6. Rozhodnutím ze dne 23. dubna 2002 prohlásil Soud stížnost za přípustnou.
7. Jak stěžovatelé, tak Vláda předložili připomínky k meritu věci (ustanovení 59 § 1 Jednacího řádu Soudu). Poté, co senát po konzultaci se stranami rozhodl, že není nutné ústní jednání o meritu věci (ustanovení 59 § 3 in fine), odpověděly strany vzájemně na své připomínky v písemné formě.

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

1. Okolnosti případu
2. Dne 10. února 1992 vynesl Pozemkový úřad v Topolčanech dvě rozhodnutí vyhovující požadavkům stěžovatelů na restituci nemovitostí podle zákona o vlastnictví k půdě. Žalovaná strana se odvolala.
3. Dne 16. prosince 1993 Krajský soud Bratislava, pobočka v Nitře, zrušil tato rozhodnutí s odůvodněním, že v okamžiku vy vlastnění byla uvedena půda formálně ve vlastnictví soukromé společnosti vytvořené členy rodiny stěžovatelů. Zákon o vlastnictví k půdě však upravuje výlučně restituci majetku odňatého jednotlivcům. Krajský soud proto vrátil případ správnímu orgánu. Před rozhodnutím o případu se u krajského soudu konala dvě ústní jednání s odkazem na ustanovení § 250q občanského soudního řádu.
4. Mezitím, dne 13. listopadu 1992, uzavřeli stěžovatelé a další člen jejich rodiny dohodu se Západoslovenskou lesní správou. Podle této dohody se Západoslovenská lesní správa zavázala uvést do původního stavu, v souladu se zákonem o vlastnictví k půdě, různé nemovitosti vyvlastněné rodině stěžovatelů. Dne 26. listopadu 1992 schválil Pozemkový úřad v Topolčanech tuto dohodu podle ustanovení § 9 zákona o vlastnictví k půdě. Toto rozhodnutí se stalo konečným 18. prosince 1992.
5. Dne 17. června 1994 Pozemkový úřad v Topolčanech rozhodl obnovit řízení, jež vedlo k jeho rozhodnutí ze dne 26. listopadu 1992 podle ustanovení § 62 odst. 1 zákona o správním řízení z roku 1967. Rozhodnutí se odvolávalo na nálezh Krajského soudu Bratislava, pobočky v Nitře, ze dne 16. prosince 1993, podle něhož půda odejmutá příbuzným stěžovatelů nemůže být restituována na podle zákona o vlastnictví k půdě, jelikož již byla ve vlastnictví právnické osoby.
6. Dne 4. července 1997 se stěžovatelé odvolali prostřednictvím svých advokátů. Tvrdili, že nebyly zjištěny žádné relevantní nové skutečnosti a že rozhodnutí o obnově řízení nebylo ospravedlněno veřejným zájmem. Stěžovatelé dospěli k závěru, že neexistuje žádný právní titul pro to, aby řízení bylo obnoveno.
7. Dne 22. května 1995 potvrdilo Ministerstvo zemědělství rozhodnutí pozemkového úřadu ze dne 17. června 1994. V rozhodnutí se uvádělo, že nebyl shledán žádný důvod pro zrušení nebo změnu rozhodnutí pozemkového úřadu.
8. Stěžovatelé požádali o soudní přezkoumání rozhodnutí Ministerstva zemědělství. Dne 29. září 1995 Nejvyšší soud přerušil řízení proto, že nemá pravomoc přezkoumávat správní rozhodnutí procesní povahy. Přitom se odvolal na ustanovení § 248 odst. 2 občanského soudního řádu.
9. Rozhodnutím ze dne 8. června 1995 neschválil Pozemkový úřad v Topolčanech dohodu uzavřenou dne 13. listopadu 1992 s odůvodněním, že daný majetek byl odejmut právnické osobě a že podle zákona o vlastnictví k půdě může být navrácen pouze majetek, který byl původně ve vlastnictví jednotlivců.
10. Stěžovatelé se odvolali a tvrdili, že neexistuje důvod pro obnovu řízení a že půda byla odejmuta

členům jejich rodiny.

11. Dne 30. ledna 1998 Krajský soud v Nitře potvrdil rozhodnutí pozemkového úřadu ze dne 8. června 1995. V rozsudku se uvádělo, že jediným bodem, o němž bylo třeba rozhodnout, byla otázka právní, a to zda žalobci byli oprávněni, ve smyslu § 4 zákona o vlastnictví k půdě, majetek získat. Soud poznamenal, že v rozsudku ze dne 16. prosince 1993 shledal, že majetek byl odejmut soukromé společnosti, jejímiž byli předci stěžovatelů členy a která byla právní osobou. Krajský soud dospěl k závěru, že stěžovatelé nemají aktivní legitimaci požadovat restituci podle zákona o vlastnictví k půdě.
12. Krajský soud dále poznamenal, že rozhodnutí o obnově řízení před správním orgánem nemůže být přezkoumáno soudem. Krajský soud rozhodl o případu bez ústního jednání s odkazem na § 250f občanského soudního řádu.
13. Relevantní vnitrostátní právo a praxe
14. Zákon o vlastnictví k půdě
15. Ustanovení § 4 zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku (dále jen „zákon o vlastnictví k půdě“), upravuje restituci nemovitého majetku jednotlivcům, od nichž byl převeden do státního vlastnictví v období od 25. února 1948 do 1. ledna 1990 způsobem uvedeným v § 6. Pokud takové osoby již nežijí, jejich právní nástupci jsou oprávněni k restituci za podmínek stanovených v § 4 odst. 2.
16. Ustanovení § 9 odst. 1 stanoví, že osoba oprávněná k restituci musí předložit svůj požadavek příslušnému pozemkovému úřadu a současně musí požádat o restituci od osoby nebo organizace, která danou nemovitost vlastní. Tato je pak povinná uzavřít do šedesáti dnů dohodu o převodu majetku na žadatele.
17. Podle ustanovení § 9 odst. 2 podléhá tato dohoda schválení příslušného pozemkového úřadu.
18. Zákon o správním řízení z roku 1967
19. Řízení před pozemkovými úřady je upraveno zákonem č. 71/1967 Sb., o správním řízení.
20. Podle ustanovení § 3 odst. 1, 3 a 4 jsou správní orgány povinny postupovat v souladu se zákonem a musí chránit zájmy státu, jakož i práva a zájmy občanů. Správní orgány jsou dále povinny posoudit zevrubně každý případ a použít všech dosažitelných prostředků za účelem vyřešit jej správním způsobem. Skutečnosti, o něž se jejich rozhodnutí opírá, musí být spolehlivě zjištěny.
21. Ustanovení § 18 stanoví, že správní řízení může být zahájeno buď na žádost strany, nebo z úředního podnětu správního orgánu.
22. Podle ustanovení § 32 odst. 1 a 2 jsou správní orgány povinny zjistit relevantní skutečnosti přesným a vyčerpávajícím způsobem; přitom nejsou vázány návrhy stran. Rozsah a způsob, jakým mají být skutečnosti zjištěny, určí správní orgán.
23. Ustanovení § 46 stanoví, inter alia, že rozhodnutí správního orgánu musí být v souladu se zákonem a musí se opírat o skutečnosti, které byly spolehlivě zjištěny.
24. Podle ustanovení § 59 odst. 1 je odvolací správní orgán povinen přezkoumat správní rozhodnutí napadené odvoláním jako celek. Je-li to třeba, podnikne odvolací orgán další kroky, aby odstranil nedostatky předchozího řízení, které zjistil.
25. Ustanovení § 62 odst. 1 písm. a) stanoví, že správní řízení, v němž bylo učiněno konečné rozhodnutí, může být obnoveno na žádost strany, pokud existují nové skutečnosti nebo důkazy, které mohou podstatně ovlivnit rozhodnutí a které nemohly být posouzeny v původním řízení z důvodů, které nelze přičítat dotčené straně.
26. Podle ustanovení § 62 odst. 1 písm. b) může být správní řízení, v němž bylo učiněno konečné rozhodnutí, rovněž obnoveno, pokud rozhodnutí záviselo na posouzení předběžné otázky, o níž příslušný orgán rozhodl odchylně.
27. Ustanovení § 62 odst. 2 zmocňuje správní orgány k obnově řízení z důvodů uvedených v odstavci 1, pokud je přezkoumání konečného rozhodnutí v obecném zájmu.
28. Podle ustanovení § 62 odst. 3 nemůže být správní řízení obnoveno, jestliže účinek daného rozhodnutí opravňuje stranu, inter alia, k výkonu civilních práv, pokud dotčená strana získala

tato práva v dobré víře.

29. Podle ustanovení § 63 odst. 3 a 4 může k obnově správního řízení dojít z podnětu strany nebo může být nařízena správním orgánem nejpozději do tří let od konečného rozhodnutí. Po uplynutí této tříleté lhůty může být řízení obnoveno tehdy, jestliže bylo rozhodnutí vydáno v důsledku trestného činu.
30. Občanský soudní řád
31. Zákonnost některých rozhodnutí správních orgánů může být přezkoumána soudy v souladu s částí 5 občanského soudního řádu, která upravuje řízení před správními soudy.
32. Podle ustanovení § 248 odst. 2 písm. e) rozhodnutí správních orgánů, která jsou, inter alia, předběžné nebo procesní povahy, nemohou být soudy přezkoumávána.
33. Ustanovení § 249 odst. 2 stanoví, že žalobce musí uvést, kterou část správního rozhodnutí napadá, uvést důvody, pro které se domnívá, že je toto rozhodnutí nezákonné, a specifikovat rozhodnutí, kterého se snaží docílit.
34. Ustanovení § 250f zmocňuje soudy vynést v jednoduchých případech rozsudek bez předchozího ústního jednání, zejména nejsou-li pochybnosti o tom, že správní orgán zjistil fakta správně a že se jedná o otázku právní. Ve svém nálezu Pl. ÚS 14/98 ze dne 22. června 1998 Ústavní soud konstatoval, že ustanovení § 250f občanského soudního řádu je v rozporu s Ústavou a s článkem 6 § 1 Úmluvy. V důsledku toho pozbylo toto ustanovení účinnosti.
35. Podle ustanovení § 250q a 250r nemůže soud posuzující správní rozhodnutí toto rozhodnutí ani schválit, ani zrušit. Pokud nebylo rozhodnutí přijato podle ustanovení § 250f nebo pokud správní orgán nepřijal rozhodnutí uspokojující požadavek žalobce, může soud provést takové důkazy, jaké shledá nezbytnými. Jestliže soud rozhodnutí zruší, vrátí se případ zpět správnímu orgánu. Ten je pak vázán právním názorem vysloveným soudem.
36. Vnitrostátní praxe a akademické názory
37. Správní soudy jednající podle části 5 občanského soudního řádu nejsou zpravidla povinny posoudit z vlastního podnětu, zda je správní rozhodnutí v souladu se zákonem. Správní soudy jsou spíše povinny přezkoumat správní rozhodnutí ve světle argumentů žalobců. Ve svém rozsudku sp. zn.. Sž 88/95 ze dne 27. července 1995 Nejvyšší soud konstatoval, že situace je odlišná a že správní soud je oprávněn zrušit správní rozhodnutí dokonce i při neexistenci návrhu žalující strany v tomto smyslu, je-li dané rozhodnutí absolutně neplatné, tj. pokud správní orgán jednal s osobou, která nebyla aktivně legitimována.
38. Podle akademických názorů je důsledkem správního rozhodnutí schvalujícího smlouvu o restituci majetku podle ustanovení § 9 zákona o vlastnictví k půdě poskytnout právo dotčené straně vykonávat civilní práva ve smyslu ustanovení § 62 odst. 3 zákona o správním řízení. Řízení směřující k takovému rozhodnutí nemůže být tudíž obnoveno, jestliže dotčená strana získala uvedená práva v dobré víře.

PŘÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

1. Údajné porušení článku 1 Protokolu č. 1
2. Stěžovatelé tvrdili, že jejich majetková práva byla porušena v důsledku rozhodnutí obnovit původní řízení a následného neschválení dohody o restituci majetku uzavřené 13. listopadu 1992. Odvolali se na článek 1 Protokolu č. 1 který stanoví:

„Každá fyzická nebo právnická osoba má právo pokojně užívat svůj majetek. Nikdo nemůže být zbaven svého majetku s výjimkou veřejného zájmu a za podmínek, které stanoví zákon a obecné zásady mezinárodního práva.

Předchozí ustanovení nebrání právu státu přijímat zákony, které považují za nezbytné, aby upravily užívání majetku v souladu s obecným zájmem a zajistily placení daní a jiných poplatků nebo pokut.“

41. Vláda připustila, že rozhodnutím Pozemkového úřadu v Topolčanech ze dne 8. července 1995

byli stěžovatelé zbaveni majetku, který dříve získali na základě rozhodnutí téhož orgánu ze dne 26. listopadu 1992. Vláda tvrdila, že jak rozhodnutí ze dne 8. července 1995, tak i rozhodnutí o obnově řízení byly v souladu s relevantními ustanoveními zákona o vlastnictví k půdě a zákona o správním řízení. Zasahování bylo ve veřejném zájmu, protože jeho cílem bylo uvést dřívější rozhodnutí o restitučním požadavku stěžovatelů do souladu s následným nálezem soudu, který byl rozhodující pro posouzení tohoto požadavku. Napadené zasahování nebylo za zvláštních okolností případu nepřiměřené.

42. Pokud jde o samotnou zákonnost rozhodnutí o obnově řízení, Vláda tvrdila, že ani v odvolání proti rozhodnutí Pozemkového úřadu v Topolčanech ze dne 17. června 1994, ani ve svých návrzích ke Krajskému soudu v Nitře stěžovatelé neuvedli důvod, podle něhož ustanovení § 62 odst. 3 zákona o správním řízení vylučuje možnost obnovy řízení v jejich případě.
43. Vláda připomněla, že podle vnitrostátní praxe jsou správní soudy vázány návrhy stran. Podle jejího názoru tvrzené nerespektování ustanovení § 62 odst. 3 zákona o správním řízení správním orgánem nemůže samo o sobě mít vliv na platnost daného rozhodnutí. Vláda dospěla k závěru, že soud zabývající se případem tudíž nebyl povinen posuzovat z vlastního podnětu, zda řízení bylo vadné v důsledku nerespektování § 62 odst. 3 zákona o správním řízení správním orgánem. Vláda dospěla k závěru, že práva stěžovatelů podle článku 1 Protokolu č. 1 nebyla porušena.
44. Stěžovatelé tvrdili, že byli zbaveni svého majetku v důsledku rozhodnutí o obnově řízení, v němž byla schválena dohoda o jeho restituci. Zasahování bylo v rozporu s relevantním zákonem, a to s ustanovením § 62 odst. 3 zákona o správním řízení. Stěžovatelé zejména tvrdili, že výše uvedené ustanovení brání správnímu orgánu obnovit řízení, jelikož dané rozhodnutí je opravňovalo k výkonu občanských práv. Kromě toho nebylo prokázáno, že získali majetek v nedobré víře. Podle jejich názoru se měly správní orgány ujistit z vlastní iniciativy, zda byly či nebyly splněny podmínky stanovené v § 62 odst. 3 zákona o správním řízení.
45. Stěžovatelé rovněž tvrdili, že zasahování do jejich majetkových práv nebylo v obecném zájmu a že bylo nepřiměřené.
46. Soud poznamenává, že dne 26. listopadu 1992 Pozemkový úřad v Topolčanech schválil rozhodnutí o restituci daného majetku stěžovatelům. Rozhodnutí pozemkového úřadu se stalo konečným 18. prosince 1992. Stěžovatelé se stali vlastníky majetku a vykonávali k němu majetková práva. Následně pak příslušný správní orgán rozhodl obnovit řízení vedoucí k rozhodnutí ze dne 26. listopadu 1992 a neschválil dohodu o restituci. V důsledku toho stěžovatelé ztratili svůj právní titul k majetku. Soud proto konstatuje, aniž by o tom bylo mezi stranami sporu, že napadené zasahování znamenalo zbavení majetku ve smyslu druhé věty prvního odstavce článku 1 Protokolu č. 1. Zabraní majetku ve smyslu tohoto „druhého pravidla“ je oprávněno pouze tehdy, jestliže se prokáže, inter alia, že je „ve veřejném zájmu“ a „splňuje podmínky stanovené zákonem“ (viz, např. *Bumarescu v. Rumunsko* /GC/, č. 28432/95, § 78, ECHR 1999-VII).
47. Soud sdílí názor Vlády, že v daném případě bylo zabavení majetku ve veřejném zájmu a směřovalo k uvedení dřívějšího rozhodnutí ohledně restitučního požadavku stěžovatelů do souladu s následným nálezem soudu, který byl důležitý pro posouzení tohoto požadavku.
48. Pokud jde o soulad s „podmínkami stanovenými zákonem“, bylo jediným sporným bodem, zda byla obnova původního řízení, která vyústila v rozhodnutí neschválit restituční dohodu, přípustná za zvláštních okolností případu. Získané informace naznačují, že ustanovení § 62 odst. 3 zákona o správním řízení z roku 1967 bylo v tomto ohledu rozhodující. V souladu s tímto ustanovením nemůže být správní řízení obnoveno, jestliže dané rozhodnutí opravňovalo stranu, inter alia, k výkonu občanských práv za předpokladu, že dotčená strana nabyla daných práv v dobré víře.
49. Soud shledává irelevantním argument Vlády, že stěžovatelé opomněli vznést svou námitku ohledně údajné protiprávnosti rozhodnutí obnovit řízení před správním soudem a že soud projednávající jejich případ nebyl povinen posoudit z vlastního podnětu, zda bylo řízení v tomto

ohledu postiženo vadami. Ve skutečnosti stěžovatelé napadli rozhodnutí obnovit řízení jak před Nejvyšším soudem, tak i před Krajským soudem v Nitře, který konstatoval, že podle § 248 odst. 2 písm. e) občanského soudního řádu spadalo takové rozhodnutí mimo rámec soudního přezkoumání (viz výše odstavce 14 a 18).

50. Je pravdou, že ve svém odvolání proti rozhodnutí Pozemkového úřadu v Topolčanech ze dne 17. června 1994 stěžovatelé napadli rozhodnutí obnovit řízení pouze v obecných pojmech, kdy tvrdili, že neexistuje právní titul pro to, aby řízení bylo obnoveno. Avšak informace, které má Soud k dispozici, ukazují, že na rozdíl od řízení před správními soudy upraveného v páté části občanského soudního řádu nejsou správní orgány postupující podle relevantních ustanovení zákona o správním řízení z roku 1967 vázány návrhy stran, když projednávají určitý případ.
51. Soud zejména poznamenává, že podle zákona o správním řízení z roku 1967 musí správní orgány postupovat v souladu se zákonem, posuzovat každý případ důkladně a používat všechny dostupné prostředky s cílem vyřešit jej správným způsobem. Skutečnosti, o něž svá rozhodnutí opírají, musí být spolehlivě zjištěny přesným a vyčerpávajícím způsobem, přičemž nejsou vázány návrhy stran. Odvolací správní orgány musí přezkoumávat správní rozhodnutí napadená odvoláním jako celek. Je-li to třeba, jsou správní orgány povinny jednat dále a odstranit chyby v dřívějším řízení, které zjistily (viz výše odstavce 23-27).
52. Podle názoru Soudu postup vymezený v zákoně o správním řízení z roku 1967, podpořený získanými informacemi, by rovněž nejlépe vyhovoval podmínkám Úmluvy. Protože obnova řízení je výjimečným opatřením ovlivňujícím závaznou povahu rozhodnutí, které se stalo konečným, pokládá Soud za přirozené, z hlediska právní jistoty, že je na příslušných orgánech, aby stanovily existenci okolností opravňujících k přijetí tak výjimečného kroku.
53. Pozemkový úřad v Topolčanech, který rozhodoval v první instanci, i Ministerstvo zemědělství, které jednalo jako odvolací orgán, byly tudíž povinny zabezpečit, aby rozhodnutí o obnově řízení bylo v souladu s příslušným zákonem. Jelikož původní rozhodnutí schválit restituční dohodu opravňovalo stěžovatele k výkonu občanských práv ve smyslu ustanovení § 62 odst. 3 zákona o správním řízení z roku 1967, měly se tyto orgány ubezpečit o tom, že stěžovatelé nezískali daná práva v dobré víře, což bylo předpokladem pro obnovu řízení v jejich případě. Avšak z jejich rozhodnutí nevyplývá, že by se Pozemkový úřad v Topolčanech nebo Ministerstvo zemědělství touto otázkou zabývaly.
54. Soud nemá k dispozici žádné informace, z nichž by prima facie vyplývalo, že stěžovatelé nejednali v dobré víře, když získali daný majetek. Za těchto okolností a navzdory skutečnosti, že má pouze omezenou pravomoc v otázkách týkajících se dohledu nad interpretací a aplikací vnitrostátního práva orgány smluvních států (viz Princ Hans-Adam II z Liechtensteinska v. Německo /GC/, č. 42527/98, § 49-50, ECHR 2001-VIII a Beyeler v. Itálie /GC/, č. 33202/96, § 108, ECHR 2000-1), dospívá Soud k závěru, že o rozhodnutí obnovit původní restituční řízení nelze hovořit jako o „podrobeném podmínkám stanoveným zákonem“. Proto byl článek 1 Protokolu č. 1 porušen.
55. Údajné porušení článku 6 § 1 Úmluvy
56. Stěžovatelé tvrdili, že bylo porušeno jejich právo na veřejné projednání před soudem v řízení směřujícím k rozsudku Krajského soudu v Nitře ze dne 30. ledna 1998. Odvolali se na článek 6 § 1 Úmluvy, jehož relevantní část stanoví:

„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla ... veřejně ... projednána ... soudem, zřízeným zákonem, který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích ...“

1. Aplikovatelnost článku 6 § 1
2. Vláda tvrdila, že podle relevantních ustanovení slovenského práva nebyli stěžovatelé oprávněni k restituci daného majetku. Proto dospěla k závěru, že se v napadeném řízení tudíž nejednalo o „rozhodování o občanských právech nebo závazcích“ ve smyslu článku 6 § 1 Úmluvy.
3. Stěžovatelé s tím nesouhlasili.

4. Soud připomíná, že aby byl článek 6 § 1 aplikovatelný ve své „civilní“ části, musí se dané řízení týkat „sporu“ o „občanská práva nebo závazky“, o nichž lze alespoň diskutabilně tvrdit, že jsou uznávány podle vnitrostátního práva. „Spor“ musí být skutečný a závažný; nemusí se vztahovat pouze k aktuální existenci práva, nýbrž také k jeho rozsahu a způsobu jeho výkonu. Výsledek řízení musí být přímo rozhodující pro dané právo (viz Athanassoglou a další v. Švýcarsko*) /GC/, č. 27644/95, § 43 s dalšími odkazy, ECHR 2000-IV).
5. V daném případě bylo účelem napadeného řízení přezkoumat dřívější rozhodnutí, které umožnilo stěžovatelům získat nemovitosti. Výsledek daného řízení byl přímo rozhodující pro určení, zda zůstanou či nezůstanou vlastníky majetku.
6. Za těchto okolností je Soud přesvědčen, že napadené řízení se týkalo občanského práva stěžovatelů, které bylo, při nejmenším jako diskutabilní, uznáno slovenským právem. Skutečnost, že vnitrostátní orgány nakonec konstatovaly, že stěžovatelé nebyli oprávněni, aby jim byl majetek restituována, a že neschválily jimi uzavřenou restituční dohodu, nemůže toto stanovisko ovlivnit. Proto je článek 6 § 1 aplikovatelný.
7. Soulad s článkem 6 § 1
8. Vláda tvrdila, že jediným problémem v napadeném řízení je, zda byli stěžovatelé oprávněni k tomu, aby jim byl majetek navrácen ve smyslu ustanovení § 4 zákona o vlastnictví k půdě, a zejména, zda byl či nebyl tento majetek vy vlastněn jednotlivcům či právnické osobě. Jelikož krajský soud posuzoval tuto otázku v různých řízeních, kde byli stěžovatelé stranou a během nichž se konala veřejná jednání, dospěla Vláda k závěru, že nekonání ústního jednání Krajského soudu v Nitře v napadeném řízení neodporuje požadavkům článku 6 § 1.
9. Stěžovatelé tvrdili, že posuzované řízení se týkalo širokého rozsahu komplexních právních problémů ohledně zákonnosti zabavení jejich majetku. O takovýchto problémech nemohlo být správně rozhodnuto bez slyšení stran. Uvedli, s odkazem na nález Ústavního soudu, že § 250f občanského soudního řádu odporuje článku 6 § 1 Omluvy, že jejich právo na veřejné projednání před soudem nebylo respektováno.
10. Podle ustálené judikatury Soudu v řízení před soudem první a jediné instance zahrnuje právo na „veřejné projednání“ ve smyslu článku 6 § 1 právo na ústní jednání, pokud neexistují výjimečné okolnosti, které opravňují od takového projednání upustit (viz např. rozsudek ze dne 19. února 1998 ve věci Allan Jacobsson v. Švédsko /č. 21, Reports of Judgments and Decisions 1998-1, str. 168, § 46 s dalšími odkazy).
11. Ústní jednání nemusí být obzvláště vyžadováno podle článku 6 § 1, inter alia, kde je soud povolán pouze k tomu, aby rozhodl o méně složitých právních otázkách (viz Varela Assalino v. Portugalsko /dec./, č. 64336/01, 25. dubna 2002).
12. Soud poznamenává, že ve svém rozsudku ze dne 30. ledna 1998 Krajský soud výslovně uvedl, že jediným problémem byla právní otázka: byl povolán rozhodnout, zda stěžovatelé byli, ve smyslu ustanovení § 4 zákona o vlastnictví k půdě, oprávněni k tomu, aby jim byl majetek restituován. Z tohoto hlediska bylo klíčovou otázkou, zda soukromá společnost, jejímiž byli předkové stěžovatelů členy a již byla daná půda odňata, byla či nebyla právnickou osobou.
13. O této otázce bylo rozhodnuto v rozsudku pobočky v Nitře Krajského soudu v Bratislavě ze dne 16. prosince 1993, vynesném v kontextu s řízením, které se týkalo jiné restituční žádosti stěžovatelů. Před vynesením tohoto rozsudku se konalo u krajského soudu ústní jednání, během něhož stěžovatelé mohli předložit své argumenty. Za těchto okolností se Soud domnívá, že další veřejné projednání nebylo podle článku 6 § 1 Úmluvy nezbytné, když se o této otázce rozhodovalo.
14. Na základě důkazů, které má k dispozici, Soud neshledává, že by návrhy stěžovatelů u Krajského soudu v Nitře mohly nastolit některé faktické či právní otázky důležité pro jejich restituční požadavek, které by byly takové povahy, že by ke svému vyřešení vyžadovaly ústní jednání. V relevantní době umožňovalo ustanovení § 250f občanského soudního řádu soudům, aby vynesly rozsudek bez předchozího ústního jednání v podobných případech (viz výše odstavec 36).

15. Ve světle výše uvedených úvah a s ohledem na omezenou povahu otázek, o nichž měl Krajský soud v Nitře rozhodnout, Soud konstatuje, že absence ústního jednání v řízení před Krajským soudem v Nitře nebyla v rozporu s požadavky článku 6 § 1 Úmluvy za konkrétních okolností případu
16. Proto zde nedošlo k porušení článku 6 § 1.

III. Aplikace článku 41 Úmluvy

70. Článek 41 Úmluvy stanoví:

„Jestliže Soud zjistí, že došlo k porušení Úmluvy nebo Protokolů k ní, a jestliže vnitrostátní právo dotčené Vysoké smluvní strany umožňuje pouze částečnou nápravu, přiznává Soud v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění“

1. Návrhy stran
2. Restituce majetku nebo náhrada finanční škody
3. Stěžovatelé požadovali restituci daného majetku nebo alternativně náhradu odpovídající jeho hodnotě. Předložili znalecký posudek, v němž byla hodnota dané půdy oceněna na 49 186 100 slovenských korun (SKK). Ohodnocení bylo provedeno na základě vyhlášky Ministerstva financí č. 465/1991 Sb., která upravuje ohodnocení nemovitostí a která byla přijata v souladu se zákonem o úpravě vlastnictví k půdě z roku 1991. S odkazem na nájemní smlouvu o daném majetku uzavřenou v srpnu 1993 stěžovatelé rovněž požadovali náhradu ušlého zisku ve výši 33 720 SKK za každý rok od února 1994.
4. Znalecký posudek předložený stěžovateli byl na žádost Vlády přezkoumán soudním vědeckým ústavem. Ústav dospěl k závěru, že hodnota majetku stanovená podle vyhlášky č. 465/1991 Sb. činí 47 861 760 SKK. Na žádost vlády soudní institut dále stanovil, že tržní cena majetku činí 25 889 000 SKK. Podíl každého stěžovatele na majetku činil 418/1680 a tržní hodnota jejich příslušných podílů na majetku tak činila 6 441 429,76 SKK. Stanovení tržní ceny bylo provedeno v souladu s vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 86/2002 Sb. na základě posouzení obecné hodnoty majetku. Vláda tvrdila, že jakékoliv přiznání spravedlivého zadostiučinění ohledně finanční škody by mělo vycházet z tržní hodnoty majetku, jak byla stanovena soudním vědeckým ústavem.
5. Stěžovatelé nenapadli ohodnocení majetku podle vyhlášky č. 82/2002 Sb. jako takové. Tvrdili však, že tuto vyhlášku nelze na jejich případ aplikovat, protože její ustanovení se nevztahují na vyvlastnění majetku podle zvláštních předpisů a na případy spadající pod restituční zákony. Poukazovali na to, že jejich případ je výjimečný v tom, že na rozdíl od většiny jiných případů překračuje administrativní hodnota majetku určená podle kritérií stanovených žalovaným státem jeho tržní hodnotu.

Tržní hodnota majetku by měla pravděpodobně vzrůst v blízké budoucnosti po vstupu do Evropské unie. Jelikož daný majetek jim byl odejmut bez jakékoliv náhrady, stěžovatelé měli za to, že pro účely článku 41 Úmluvy by měla být jeho hodnota určena podle vyhlášky č. 465/1991 Sb., která upravuje administrativní hodnotu nemovitostí.

2. Morální újma
3. Každý ze stěžovatelů požadoval 2 000 000 SKK jako náhradu morální újmy. Tvrdili, že trpěli v důsledku zabavení uvedeného majetku a že tím byla dotčena jejich důvěra ve spravedlnost.
4. Vláda namítla, že stěžovatelé nepodpořili své požadavky na náhradu morální újmy žádnými důkazy. Vláda pokládala tyto požadavky za jasně přemrštěné.
5. Náklady a výdaje
6. Stěžovatelé požadovali 718 667,50 SKK za právní poplatky vynaložené před slovenskými orgány a v řízení před Soudem.

7. Vláda tvrdila, že částka požadovaná k úhradě nákladů a výdajů nebyla prokázána jako nezbytně vynaložená za účelem předcházení porušení Úmluvy tvrzeného stěžovateli.
8. Hodnocení Soudu
9. Za okolností tohoto případu se Soud domnívá, že otázka aplikace článku 41 není připravena k rozhodnutí. Je proto nezbytné tuto otázku vyjmout s nutným přihlédnutím k možnosti dohody mezi žalovaným státem a stěžovateli (ustanovení 75 § 1 a 4 Jednacího řádu Soudu).

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. Konstatuje, že byl porušen článek 1 Protokolu č. 1;
2. Konstatuje, že nebyl porušen článek 6 § 1 Úmluvy;
3. Konstatuje, že otázka aplikace článku 41 není připravena k rozhodnutí;

(a) v souladu s tím vyjímá tuto otázku jako celek;

(b) vyzývá Vládu a stěžovatele, aby během následujících tří měsíců předložili své písemné připomínky k této věci a zejména aby vyrozuměli Soud o jakékoliv dohodě, k níž by dospěli;

(c) vyhrazuje si další postup a zmocňuje předsedu senátu, aby učinil totéž, bude-li to třeba.

Vyhotoveno v anglickém jazyce a vyhlášeno písemně dne 1. června 2004 v souladu s ustanovením 77 § 2 a 3 Jednacího řádu Soudu.

Michael O'BOYLE

tajemník sekce

Nicolas BRATZA

předseda

*) Viz Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu - Přílohový sešit XXIV/2000, Rozhodnutí ES o stížnosti č. 27644/95, str. 2.